

ZDRAVOTNÍCKE ZABEZPEČENIE PRESUNOV NA VEĽKÉ VZDIALENOSTI

Zdravotnícke zabezpečenie presunu na veľké vzdialenosti tvorí organickú súčasť všestranného zabezpečenia presunujúcich sa vojsk. Jeho organizácia bude ovplyvnená viacerými faktormi, najmä dĺžkou presunu, pochodovou zostavou, variantom presunu a okolnosťou, či sa presun uskutočňuje po vlastnom teritóriu alebo v tylovom pásme frontu. Za významný faktor treba považovať podmienky, v ktorých sa bude presun realizovať — buď v podmienkach vedenia vojny bez použitia zbraní hromadného ničenia, alebo s ich použitím. Uvedené podmienky rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú množstvo a profiláciu zdravotníckych strát, z ktorých sa vychádza pri kalkulácii potreby a rozloženia síl a prostriedkov zdravotníckej služby za presunu. Počíta sa, že priemerné denné zdravotnícke straty môžu predstavovať za presunu pri použití zbraní hromadného ničenia 0,5—1,5 % z početného stavu vojsk operačného stupňa, pričom sa môžu koncentrovať len u niektorých zväzkov, alebo dokonca iba u jedného zväzku. Pri variante vedenia bojovej činnosti bez použitia zbraní hromadného ničenia môžeme počítať so zdravotníckymi stratami do 0,5 % z početných stavov presunujúcich sa vojsk taktického i operačného stupňa. Pri presune mimo bojovej činnosti vznikajú iba sporadické ochorenia a zranenia, ktoré nevyžadujú zvlášťne opatrenia.

Úspech zdravotníckeho zabezpečenia spočíva v realizácii opatrení, vykonávaných už v prípravnom období a pri organizácii vlastného liečebno-odsunového, hygienicko-protiepidemického a materiálneho zabezpečenia za presunu.

Z opatrení vykonávaných v prípravnom období treba venovať pozornosť všestrannému zdravotníckemu a hygienicko-epidemiologickému prieskumu v pásme presunu. Tento prieskum sa realizuje v úzkej súčinnosti s prvkami operačného prieskumu a na vlastnom teritóriu v súčinnosti so zdravotníckou službou teritória a s územnými orgánmi štátnej zdravotnej správy. Jednou z dôležitých činností prípravného obdobia je doplnenie zdravotníckeho materiálu na všet-

kých stupňoch a výcvik v jeho používaní. Nesmieme zabúdať ani na uvoľňovanie zdravotníckych etáp presunujúcich sa vojsk, predsunutie vlastných odsunových prostriedkov a pridelenie posilových prostriedkov nižším článkom zdravotníckej služby. Z určitého hľadiska môžeme medzi opatrenia prípravného obdobia počítať aj organizáciu preventívneho padania rádioprotektívnych látok pri predpokladanom prekonávaní rozsiahlych pásiem rádioaktívneho zamorenia, resp. organizáciu profylaktických opatrení pri prekonávaní epidemiologicky nebezpečných priestorov. Obe opatrenia sa vykonávajú až za presunu, preto nie sú typické pre prípravné obdobie.

Pri vlastnej organizácii zdravotníckeho zabezpečenia ďalekého presunu sa osvedčilo dodržiavať tieto **zásady**:

— Organizovať liečebno-odsunové zabezpečenie a začleňovať sily a prostriedky zdravotníckej služby do pochodovej zostavy tak, aby boli vytvorené optimálne podmienky pre poskytnutie príslušného stupňa zdravotníckej pomoci v časových lehotách, odvodených zo zákonitosti vývoja ranného procesu. Norma pre poskytnutie prvej lekárskej pomoci je 2—4 hodiny, pre poskytnutie odbornej lekárskej pomoci 4—6 hodín. Vytvorená organizácia by mala zároveň poskytovať možnosti operatívneho využitia síl a prostriedkov pre včasné zásahy v ohniskách hromadných zdravotníckych strát.

V konkrétnej realizácii sa pre prvú lekársku pomoc využívajú predovšetkým pojazdné prostriedky plukovných obväzísk za veľkých zastávok a v priestoroch odpočinku s bezprostredným odsunom ranených na etapy odbornej, prípadne aj špecializovanej pomoci. Pri veľkom počte ranených sa okrem zdravotníckych odsunových prostriedkov využívajú aj prostriedky vševojskového určenia.

— Pri realizácii ďalekého presunu po vlastnom teritóriu sa pre zdravotnícke zabezpečenie prednostne využívajú vyčlenené teritoriálne zdravotnícke zariadenia. Organické zdravotnícke etapy treba uchovávať pre použitie v predpokladanej operácii. Preto sa ranení po poskytnutí prvej lekárskej pomoci, výnimočne aj bez nej, odsunujú do vojenských nemocníc, pomocných vojenských nemocníc, alebo vyčlenených odsunových nemocníc Ministerstva zdravotníctva rozvíňovaných pre ČSLA, v krajnom prípade do stálych alebo pomocných nemocníc štátnej zdravotnej správy. U izolovane vznikajúcich poranení, najmä u jednotiek bez vlastnej zdravotníckej služby, sa ranení ponechávajú na etapných staniciach zdravotníckej pomoci. Tie sa rozvíňujú na hlavných automobilových cestách vo vzdialenosti 100—120 km na poskytovanie prvej lekárskej pomoci. Uvedené zásady vyžadujú, aby sa neprestajne dodržiavala úzka súčinnosť presunujúcich sa vojsk s riadiacimi a výkonnými zložkami zdravotníckej služby teritória. Osvedčilo sa túto činnosť realizovať začlenením príslušníka zdravotníckej služby vojenského okruhu do styčnej skupiny zabezpečujúcej presun po teritóriu.

— Po prekročení zadnej hranice tylového priestoru frontu a na obsadenom území nepriateľa sa využívajú rozvinuté etapy odbornej a špecializovanej pomoci bojujúcich zväzkov a operačných zväzkov, predovšetkým rozvinuté kolektory nemocničných základní frontu a v armádnom tyle aj na rozvinuté divízne obväziská a zdravotnícke oddiely.

— Za situácie, keď nie je možné zabezpečiť poskytnutie zdravotníckej pomoci v uvedených časových lehotách, zriaďuje náčelník zdravotníckej služby zväzku dočasné obväziská. Využíva na to obväziská druhsledových útvarov a rozvíňuje ich postupne na každých 30—40 km medzi pochodovými osami

alebo v ich blízkosti. Sú určené na poskytnutie prvej lekárskej pomoci a realizáciu odsunu. Po splnení úlohy sa začleňujú do pochodovej zostavy.

— V prípade napadnutia vojsk zbraňami hromadného ničenia rozvinuje zdravotnícka služba u ohnisk hromadných zdravotníckych strát etapy prvej lekárskej pomoci ako zhromaždiská zasiahnutých. Etapy odbornej lekárskej pomoci sa môžu výnimočne rozvinúť vtedy, ak je vzdialenosť teritoriálnych alebo frontových zariadení veľká, alebo ak zväzok stratil bojaschopnosť a nebude pokračovať v presune. Na teritóriu okruhu sú na likvidáciu hromadných strát k dispozícii pohyblivé prostriedky, ktoré sa zasadzujú do ohnisk napadnutia u presunujúcich sa vojsk. Takýmto prostriedkom je výjazdny oddiel vojenskej nemocnice (VOVN), ktorý pracuje pri odstraňovaní samostatne alebo v súčinnosti s oddielom lekárskej pomoci zdravotníckej služby civilnej obrany. Výjazdny oddiel má kraťovú dislokáciu a je schopný poskytnúť prvú lekársku pomoc v ohnisku o počte 400—500 ranených. Vlastnými prostriedkami odsunuje ranených do vyčlenených zariadení, zvyčajne do bázovej vojenskej nemocnice.

— Pre hygienicko-epidemiologické zabezpečenie, najmä prieskum, sa priestorovo využívajú prostriedky zväzkov a zväzov, pre odstránenie epidemických ohnisk výjazdne skupiny okruhových hygienicko-epidemiologických oddielov, hygienicko-epidemiologické prostriedky VOVN, prípadne zariadenia zdravotníckej služby civilnej obrany.

— V materiálnom zabezpečení ďalekého presunu treba dodržať zásadu nedotknuteľnosti tabuľkového zdravotníckeho materiálu. Na ošetrovanie ranených sa využívajú vyvezené zásoby bežnej potreby a materiál zásob K-500. Spotrebovaný materiál sa môže v prípade potreby dopĺňať z teritoriálnych skladov a vojenských nemocníc.

PROVIANTNÉ ZABEZPEČENIE PRESUNOV NA VEĽKÉ VZDIALENOSTI

Proviantné zabezpečenie presunov na veľké vzdialenosti, zvlášť niekoľkodňových presunov z hľadiska splnenia úloh a ich cieľov má dôležité miesto v systéme tylového zabezpečenia. Je dôležitým článkom materiálneho zabezpečenia, musí byť vykonávané denne a má priamy vplyv na fyzický, zdravotný a morálny stav vojsk. Za pochodu má určité zvláštnosti.

Sám pohyb prípravu stravy komplikuje. Prostriedky proviantnej techniky nie vždy sa dajú plne využiť na prípravu hodnotnej a pestrej stravy za pochodu. Na veci nič nemení ani fakt, že do používania vo vojskách sme zaviedli nové automobilové kuchyne POKA 3/1. Tieto totiž nie sú všade a na všetkých stupňoch predpísané.

Podobne u chleba, ktorý predstavuje rozhodujúcu časť dennej dávky potravín, je jeho výroba pri presunoch na veľké vzdialenosti téměř vylúčená a bude treba hľadať zdroje úhrady na teritóriu. To je časť problémov, ktoré z hľadiska zabezpečenia presunov na veľké vzdialenosti si uvedomujeme.

Ďalšie problémy sú v objektívnych podmienkach služby daných napr. časom potrebným na ohriatie vody do bodu varu, časom potrebným na uvarenie potravín (u mäsa je to 2–2,5 hodny). Tento moment je zvlášť dôležitý s prihliadnutím k plánovaným zastávkam a odpočinkom. Z tohto pohľadu teda vychádza, že počas presunu (z časového hľadiska), ťažko bude vždy zabezpečiť prípravu a výdaj plnohodnotnej teplej stravy presunujúcim sa jednotkám 3× denne. Príprava stravy sa musí orientovať na obdobie relatívneho po-

koja a na začiatok a koniec celodenného pochodového výkonu. Podľa môjho názoru úroveň proviantného zabezpečenia bude značne ovplyvňovaná rozhodnutím veliteľa pre presun, jeho celkovou organizáciou a jeho realizáciou. Preto musíme pri proviantnom zabezpečení presunu na veľké vzdialenosti rešpektovať uvedené objektívne skutočnosti, poznať ich a dodržať nasledujúce **zásady**:

- zabezpečiť prípravu a výdaj najmenej 2 teplých jedál denne s dostatkom teplých nápojov a časťou dennej dávky v studenom stave a vodičov vybaviť osviežujúcimi potravinami,

- pred začatím presunu vydať výdatnú teplú stravu včas, aby ešte v starom priestore bolo možné začať prípravu ďalšieho teplého jedla. Počas zastávok vždy pokračovať v príprave jedla, aby po zaujatí priestoru denného odpočinku ešte pred začiatkom odpočinku vodičov bolo ju možné dokončiť a vydať,

- stravu pripravovať organickými hospodárskymi družstvami (na čo pri tvorbe pochodových zostáv prihliadať),

- počas presunu pripravovať výdatnú, jednoduchú, zväčša tekutú stravu s možnosťou udržiavania jej teploty po dlhší čas.

Stupeň	Zásoby						Úhrada					
	cestovné	pohyblivé					zvýšené KDP, chlieb, MK	čerstvé mäso	mäsová konz.	chlieb	such.	chl. múka
		DDP	NDP	KDP	spolu	úhrnom						
Vojak – osádka			1	1	2	2	1—2			1	1	
HV – prápor	2	1		2	3	5		3		2	2	
Plukovný sklad		1			1	1			1	1		
Zväzkový sklad		1		1	2	2		1	1	1	1	2
Spolu	2	3	1	4	8	10	1—2	4	2	5	4	2

(Pôjde prevažne o silné mäsové vývary, gulášové jedlá a jednoduché prívarky, na čo využívať konzervy, predpripravované potraviny, ktoré podstatne znižujú čas potrebný na tepelnú úpravu stravy. V súčasnosti sa veľmi dobre osvedčili pohotovité potraviny typu ALIMA — veľkoobjemové konzervy s hotovými jedlami, ktorých príprava netrvá viac ako 45 minút),

— pri kombinovaných presunoch treba zabezpečiť členenie hospodárskych družstiev na osi a železniciu tak, aby boli zabezpečené všetky presunujúce sa jednotky po stránke stravovania na všetkých pochodových osiach.

Presun vždy začať s plnými pohyblivými zásobami, zvýšenými o cestovné zásoby, ktoré pri niekoľkodňových presunoch dopĺňovať v určených priestoroch podľa nariadenia nadriadeného. Starostlivosťou teritória doplniť útvary tak, aby pred jeho opustením mali predpísané zásoby. Podľa súčasnej skladby predpísaných zásob proviantu (v období po zmobilizovaní) sme schopní zabezpečiť sa bez doplnenia na 5 dní presunu, vrátane konzumu časti pohyblivých zásob. Aby sa zachovala ich skladba do doby zasadenia pri presunoch na vlastnom území, treba predpokladať dopĺňovanie zásob starostlivosťou teritoriálnych orgánov, vrátane chleba.

Zásoby treba pred začatím presunu priblížiť do hospodárskych výdajní. V závislosti od situácie a dĺžky presunu sa môžu u útvarov z rozhodnutia nadriadeného veliteľa vytvárať zvýšené zásoby proviantu s dôrazom na vojaka a osádku najmenej o 1 až 2 dávky chleba a KDP, 1 až 2 dávky mäsových konzerv. Osádky tankov, vozidiel vybaviť nádobami s teplým nápojom.

Možná skladba zásob pri presunoch na veľké vzdialenosti — pozri **tabuľku**.

Pred začatím každého presunu naplniť všetky prostriedky pre skladovanie a prepravu vody preverenou, nezávadnou pitnou vodou. V novom priestore ženíjnym vojskom vyhľadať včas nové zdroje vody. Uzavieracie technické hliadky vybaviť zásobami KDP s čajom, zálohou stravovacích talónov a pre jednotlivé osádky porúchaných vozidiel a jednotlivcov presunujúcich sa za hlavnými silami využívať pre zabezpečenie stravovania etapné stanice zriaďované radami obchodu KNV, vo frontovom pásme cestným vojskom. Nám sa osvedčilo pri väčších cvičeniach tiež organizovať zo síl a prostriedkov okruhu pohyblivých stravovacích staníc, ktoré sa pohybovali po určených komunikáciách na konci pochodového prúdu zväzku a poskytovali osádkam a jednotlivcom teplý nápoj a najmenej jedno teplé jedlo.